

Valsts izglītības
satura centrs

Valsts izglītības satura centrs

Individuālais uzvedības korekcijas plāns

Ilze Ābelniece
2023. gada 13. aprīlis

Valsts izglītības
satura centrs

Bērnu garīgā veselība

Izglītības sistēmā arvien lielāku uzmanību pievērš bērna labklājībai un garīgās veselības aspektiem, kā daļu no mācību procesa. Lai sasniegtu labus rezultātus skolā, darbā un jebkurā dzīves posmā nepieciešams balanss starp domāšanas, sociālām un emocionālām prasmēm (OECD, 2015; European Commission, 2020).

Bērnu garīgās veselības veselība ir kļuvusi viena no galvenajām aktualitātēm Eiropā, aptuveni 20% skolēni ir saskaršies ar garīgās veselības problēmām, kur puse no tām radušās pirms 14 gadu vecuma (EU, 2015; WHO Regional Office for Europe, 2018).

Eiropā 35% 13 gadus veci bērni un 40% 15 gadus veci bērni jūtas nomāki, trauksmaini un jutuši psihosomatiskus simptomus vairāk kā reizi nedēļā (WHO Regional Office for Europe, 2020). COVID – 19 pandēmija ir ietekmējusi un palielinājusi mentālās veselības problēmas (Cowie and Myers, 2020; UNESCO, 2020).

Valsts izglītības
satura centrs

“Psihiskās veselības aprūpes organizēšanas uzlabošanas plāns 2023.-2025.gadam”

Psihiskā veselība ir svarīga bērnu vispārējās veselības un labklājības sastāvdaļa. Psihiskā veselība ietver bērnu psihisko, emocionālo un uzvedības labklājību. Tas ietekmē to, kā bērni domā, jūtas un rīkojas. Tam ir nozīme arī tajā, kā bērni pārvar stresu, kā viņi veido attiecības ar citiem cilvēkiem un kā pieņem lēmumus ikdienā (WHO). Pasaulē 10 - 20% bērnu un pusaudžu ir uzvedības un psihiskās veselības traucējumi. **Neatpazīti un neārstēti šie stāvokļi būtiski ietekmē bērnu attīstību, viņu panākumus mācībās un potenciālu turpmākai produktīvai un piepildītai dzīvei** (National Center on Birth Defects and Developmental Disabilities, Centers for Disease Control and Prevention Data and Statistics on Children's Mental Health | CDC).

- <https://www.who.int/activities/improving-the-mental-and-brain-health-of-children-and-adolescents>
- <https://www.cdc.gov/childrensmentalhealth/data.html>

Valsts izglītības
satura centrs

Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmas PISA 2018

Citu skolēnu pāridarījumu (izsmiešana, draudēšana, fiziski pāridarījumi u.c.) biežums Latvijas skolās ir ļoti augsts – pats augstākais starp OECD un ES valstīm, tas ir arī paaugstinājies kopš 2015. gada

Indekss Latvijas gadījumā ietver, piemēram, to, ka kopumā **35,5 %** (vidēji OECD valstīs – 22,6 %) **mūsu skolēnu izjutuši kādu no pāridarījumu veidiem** „Dažas reizes mēnesī” vai „Vienreiz nedēļā vai biežāk”, tai skaitā izsmiešanu izjutuši 17,8 % (OECD – 13,8 %) skolēnu, to, ka viņiem apzināti iesit vai grūsta – 12,3 % (OECD – 7,0 %). PISA 2018 pētījumā, salīdzinot ar PISA 2015, pāridarījumu biežums kopumā un visos atsevišķos veidos ir pieaudzis Latvijā un arī vidēji OECD valstīs

Vadlīniju un rekomendāciju izstrāde ģirgāšanās izplatības mazināšanai, kā arī apmācības to ieviešanai izglītības vidē

(Eiropas Sociālā fonda projekta "Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi" (identifikācijas Nr.9.2.4.1/16/I/001) ietvaros)

Izglītojamo skaits ar speciālām vajadzībām, kas izglītību iegūst vispārizglītojošās skolās 1.-12.kl.

Mācību gads	Vispārējo izglītības iestāžu skaits	Izglītojamo skaits ar speciālām vajadzībām, kas izglītību iegūst <u>vispārizglītojošās skolās</u> 1.-12.kl.										Izglītojamo skaits kopā vispārējās iestādēs	% spec.izgl. progr. pret kopējo skolēnu skaitu
		ar redzes traucējumiem (51)	ar dzirdes traucējumiem (52)	ar fiziskās attīstības traucējumiem (53)	ar somatiskām saslimšanām (54)	ar valodas traucējumiem (55)	ar mācīšanās traucējumiem (56)	ar garīgās veselības traucējumiem (57)	ar garīgās attīstības traucējumiem (58)	ar vairākiem attīstības traucējumiem (59)	KOPĀ pa spec.izgl. progr.		
2022./2023.m.g.	372	4	14	308	8	764	5240	43	1003	145	7529	216865	3.47%
2021./2022.m.g.	376	3	15	317	9	776	5070	39	923	123	7275	212193	3.43%
2020./2021.m.g.	381	2	16	357	11	767	5166	32	889	120	7360	210528	3.50%
2019./2020.m.g.	375	3	18	77	14	561	4919	28	892	109	6621	207897	3.18%
2018./2019.m.g.	379	5	21	86	19	528	4724	24	864	159	6430	208145	3.09%
2017./2018.m.g.	387	5	18	112	24	524	4494	18	891	203	6289	208352	3.02%
2016./2017.m.g.	389	7	23	149	36	519	4196	18	899	200	6047	208232	2.90%
2015./2016.m.g.	391	8	29	158	43	493	3736	13	866	221	5567	206548	2.70%

Datu avots: VIIS (uz 01.09.2022.)

2022./2023.mācību gadā:
 - pašvaldību skolu skaits, kurās iekļauti skolēni ar speciālās izglītības programmām – **364** (no 530) jeb **68,6%**;
 - privāto skolu skaits, kurās iekļauti skolēni ar speciālās izglītības programmām – **8** (no 72) jeb **11,1%**.

Bērnu skaits ar speciālām vajadzībām pirmsskolas izglītības programmās vispārizglītojošās skolās

Mācību gads	Vispārējās izglītības iestāžu skaits, kas īsteno pirmsskolas programmas	Izglītojamo skaits ar speciālām vajadzībām <u>pirmsskolas</u> izglītības programmās, kas izglītību iegūst <u>vispārizglītojošās skolās</u>										Izglītojamo skaits pirmsskolas IP kopā vispārizglītojošās skolās	% spec. progr. pret visiem
		ar redzes traucējumiem (51)	ar dzirdes traucējumiem (52)	ar fiziskās attīstības traucējumiem (53)	ar somatiskām saslimšanām (54)	ar valodas traucējumiem (55)	ar jauktiem attīstības traucējumiem (56)	ar garīgās veselības traucējumiem (57)	ar garīgās attīstības traucējumiem (58)	ar vairākiem attīstības traucējumiem (59)	KOPĀ		
2022./2023. m.g.	280	0	0	0	0	106	98	0	10	6	220	15852	1.39%
2021./2022.m.g.	292	0	0	1	0	64	60	0	12	5	142	14250	1.00%
2020./2021.m.g.	299	0	0	0	0	59	67	1	15	5	147	14746	1.00%
2019./2020.m.g.	306	0	0	1	0	68	66	0	9	3	147	14393	1.02%
2018./2019.m.g.	326	0	0	0	0	85	54	0	1	4	144	14291	1.01%

Datu avots: VIIS (uz 01.09.2022.)

Valsts izglītības
satura centrs

Normatīvajos aktos noteiktās prasības izglītības iestādes darbiniekiem un vecākiem izglītojamā atbalsta nodrošināšanai

Atbalsta pasākumi izglītojamajam:

Izglītības iestādei jānodrošina arī atbalsts izglītojamiem ar speciālām vajadzībām. Ministru kabineta 2019. gada 19. novembra noteikumi Nr. 556 "Prasības vispārējās izglītības iestādēm, lai to īstenotajās izglītības programmās uzņemtu izglītojamos ar speciālām vajadzībām" nosaka nepieciešamību izglītojamiem ar garīgās veselības traucējumiem veidot un īstenot individuālos uzvedības korekcijas plānus

Lai uzturētu izglītojamo ar speciālajām vajadzībām un paaugstinātu akadēmiskos sasniegumus, kā vieniem no izglītības iestādes lietojamajiem instrumentiem jābūt individuālajam izglītības programmas apguves plānam un/vai uzvedības korekcijas plānam

Individuālie plāni ir instruments, ar kura palīdzību koordinēt atbalsta sniegšanu izglītojamiem gan izglītības iestādē, gan mājās, turklāt tā sagatavošanas gaitā pedagogi var būtiski atbalstīt vecākus

Valsts izglītības
satura centrs

**Pedagoga vispārīgie pienākumi ir veidot
izglītojamā atbildīgu attieksmi**

1

pret sevi un
citiem

→ pret darbu

→ pret
kultūru

→ pret dabu

2

**Pedagoga pienākums ir sadarboties ar izglītojamā
ģimeni izglītības jautājumos**

(Izglītības likums, 1998)

Valsts izglītības
satura centrs

Vecāku pienākums ir

izmantot piedāvātās ģimenes atbalsta un palīdzības programmas, ja ir konstatēti bērnu tiesību pārkāpumi bērna aprūpē. **Par atteikšanos no sadarbības jāinformē bāriņtiesa**

savu spēju un materiālo iespēju robežās nodrošināt ģimenē bērna izglītošanai, veselībai, attīstībai un sadzīvei nepieciešamos apstākļus un **sadarboties ar izglītības iestādi, kurā mācās bērns**

informēt izglītības iestādes vadītāju **par bērna veselības stāvokli un jebkādiem citiem apstākļiem**, kas var ietekmēt izglītības programmas apguvi un tajā iesaistītās persona

Valsts izglītības
satura centrs

Vecāku sadarbība ar izglītības iestādi

**Ja izglītojamā likumiskais
pārstāvis nesadarbojas ar
izglītības iestādi,
pedagoģiskais vai
psiholoģiskais novērtējums
tiek veikts pēc izglītības
iestādes iniciatīvas, par to
informējot izglītojamā
likumisko pārstāvi**

(MK noteikumi 556, 2019)

Valsts izglītības
satura centrs

Vecāku iesaistes nozīme

Eiropas Komisija izglītības sistēmas kontekstā pēdējos gadus pievērsš pastiprinātu uzmanību ne tikai akadēmisko sasniegumu nozīmei, bet arī izglītojamā personīgajai izaugsmei un garīgajai veselībai, norādot, ka tā ir kvalitatīvas izglītības sistēmas neatņemama sastāvdaļa (European Commission, 2018)

Sadarbība starp pedagogu un vecāku ir pamats, lai varētu pamanīt un atbalstīt bērna vajadzības. Pētījumos pierādīts, ka, uzlabojoties vecāku un izglītības iestādes sadarbībai, uzlabojas izglītojamā akadēmiskie sasniegumi, sociāli emocionālā attīstība un uzvedība (Hara & Burke, 1998, Hill & Craft, 2003, Marcon, 1999, Stevensom & Baker, 1987)

Pozitīvas attiecības starp skolu un ģimeni labvēlīgi ietekmē bērna kognitīvo un sociālemocionālo attīstību (Bronfenbrenner, 1987), kā arī izglītības iestādes apmeklējumu (Ross, 2016)

Valsts izglītības
satura centrs

Vecāku iesaistes nozīme

Pasaules Veselības organizācija garīgās veselības veicināšanai definē vienotu izglītības iestādes pieeju, kas ietver

- 1 mācību programmu
- 2 mācīšana un mācīšanās
- 3 izglītības iestādes vērtības un vide
- 4 ģimenes sadarbība

(WHO, 2020)

Valsts izglītības
satura centrs

Vecāku iesaiste uzlabo:

akadēmiskos
sasniegumus (Hill &
Tyson, 2009;
Castro, 2015)

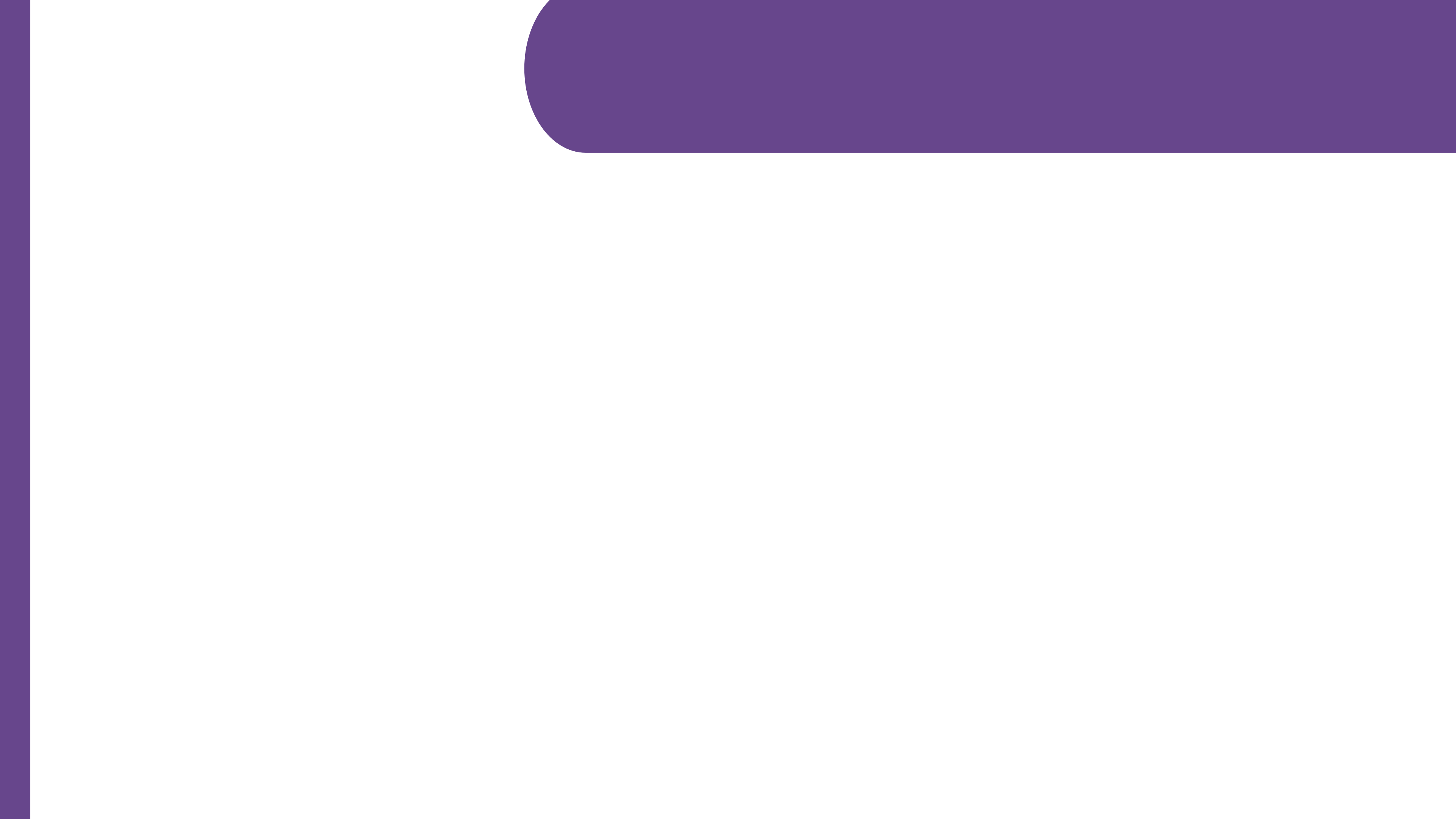
mazina bērna
uzvedības
problēmas
(Hill, 2014)

attieksmi pret skolu
(Gonzalez – DeHas,
2005)

mazina skolas
kavējumus (Epstein,
2002 Virtanen,
2018)

piederības sajūtu
skolai (Libbey,
2004)

sociālās prasmes un
attiecības ar vienaudžiem
(Supple, 2004; Wang &
Sheikh-Khalil, 2014)

Valsts izglītības
satura centrs

Individuālais uzvedības korekcijas plāns

Katra plāna neatņemama sastāvdaļa ir tā izvērtēšana un atbilstoša laika noteikšana kādas darbības veikšanai

Mērķu formulēšana plānos

mērķi formulēt pozitīvi

izmantot vārdus, kas apzīmē rīcību

koncentrēties uz tagadni

pievērst uzmanību tieši tām jomām, ko izglītojamais pats var kontrolēt

Svarīgi atcerēties, ka mērķi jāformulē pozitīvi un mērķa izvirzīšanā jāiesaista arī izglītojamais

Valsts izglītības
satura centrs

Galvenās kļūdas plāna izstrādes procesā

nepietiekama
plašāku jautājumu
apsvēršana

skaidrības
trūkums
plāna izpildes
politikā

sarežģītība

ieviešanas
stratēģijas
trūkums

nereālu lietu
iekļaušana plānā

jāpārvar pārāk
daudz problēmu

Valsts izglītības
satura centrs

Uzvedības korekcijas plāns nepieciešams, lai

Veidotu adaptīvu uzvedību

**Atbalstītu izglītojamos jaunu ieradumu
veidošanā**

Palīdzētu attīstīt saskarsmes prasmes

Paaugstinātu izglītojamā pašvērtējumu

**Veicinātu sadarbību starp iesaistītajām
pusēm**

Valsts izglītības
satura centrs

Individuālā uzvedības korekcijas plāna paraugs

Izglītojamā vārds, uzvārds: _____

Gadījuma risināšanas vadītājs (ieņemamais amats, vārds, uzvārds):

Atbalsta komanda:

Problēmas raksturojums (dati par sadzīves apstākļiem, veselības stāvokli, ģimeni, attiecībām tajā, attiecībām
klases kolektīvā, sekmēm, interesēm u.tml.) _____

Valsts izglītības
satura centrs

Individuālā uzvedības korekcijas plāna paraugs

Izglītojamā stiprās un vājās puses (resursi un trūkumi /šķēršļi)

Stiprās puses	Vājās puses

Izglītojamā uzvedības mērķis (ko vēlas sasniegt ar savu uzvedību):

Valsts izglītības
satura centrs

Individuālā uzvedības korekcijas plāna paraugs

Mērķis (ko plānots sasniegt):

Izglītojamā uzvedības mērķa sasniegšana process

Uzdevumi/ plānotās darbības	Laika grafiks	Atbildīgais par izpildi	Piezīmes

Valsts izglītības
satura centrs

Individuālā uzvedības korekcijas plāna paraugs

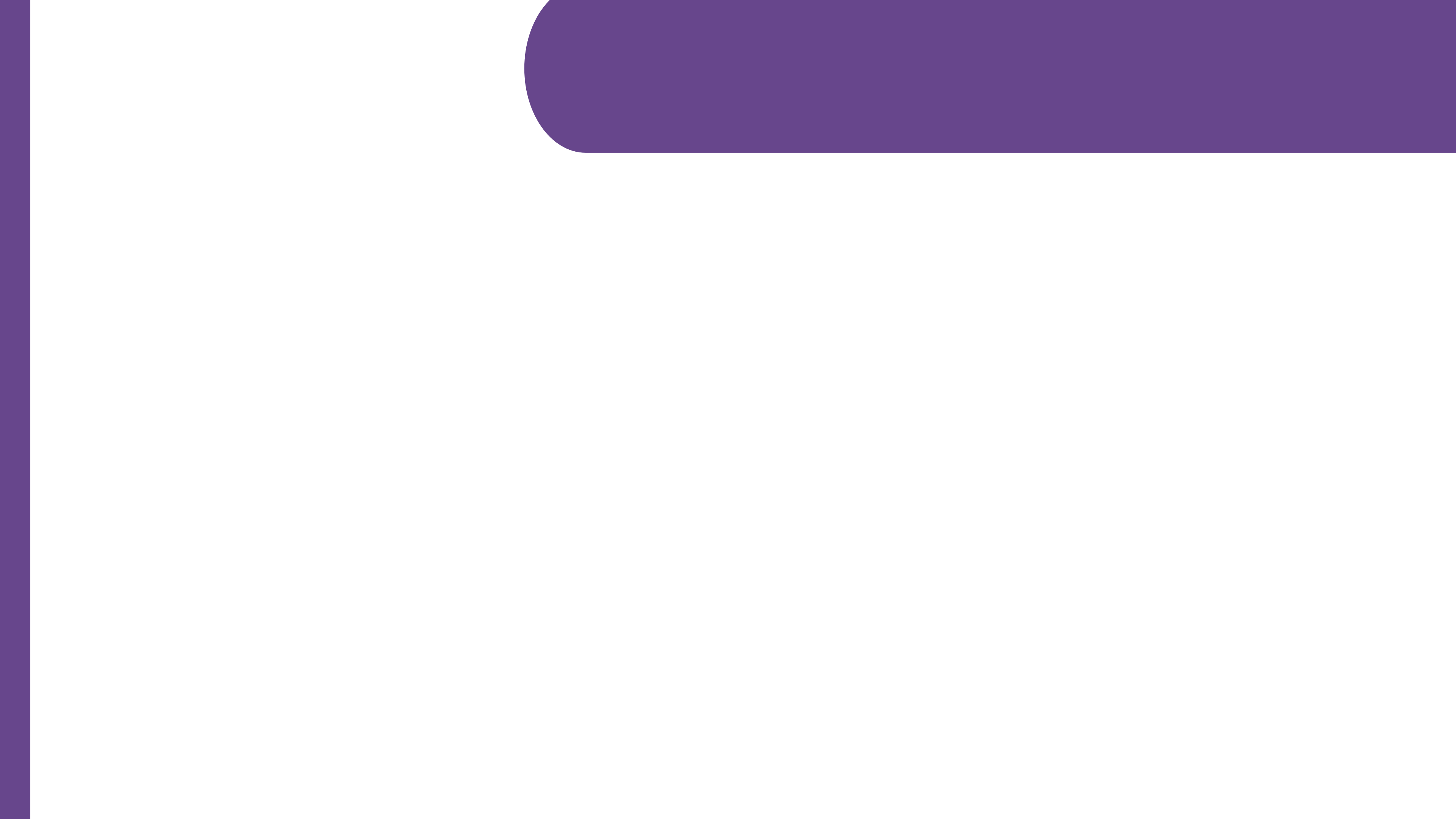
Datums:

Iepriekšējo plāna uzdevumu izpildes izvērtēšana (vai izdarīts, kas mainījies, sekas utt.):

Mērķis (ko plānots sasniegt): _____

Izglītojamā uzvedības mērķa sasniegšana process

Uzdevumi/ plānotās darbības	Laika grafiks	Atbildīgais par izpildi	Piezīmes

Valsts izglītības
satura centrs

Krīzes situācijas plāns

Ja izglītības iestādē ir informācija par izglītojamā būtiskām veselības problēmām, kas dažkārt ietver arī uzvedības problēmas, izglītības iestādei sadarbībā ar vecāku, izglītības iestādes medicīnas personālu tiek ieteikts sagatavot arī krīzes situāciju plānu vai to kā sadaļu iekļaut uzvedības korekcijas plānā

**Krīzes situācijas - situācijas, kad izglītojamais zaudē paškontroli un pastāv iespēja, ka izglītojamais var nodarīt pāri sev vai citiem.
Var izdalīt uzvedības krīzes situācijas plānu un medicīniskas situācijas krīzes plānu.**

Valsts izglītības
satura centrs

Veidojot krīzes situācijas plānu, svarīgi noteikt:

ar kuru darbinieku
jāsazinās, lai saņemtu
palīdzību

kurš vērsīsies pēc
palīdzības, kurš tiks
informēts

kā pedagogi vēlas,
lai rīkojas pārējie
izglītojamie

ko pedagogs darīs,
kad krīze būs
beigusies

**Pārliecinieties, ka krīzes
situācijas plāns saskan ar
skolas krīzes plāna vadlīnijām!**

Valsts izglītības
satura centrs

Krīzes situācijas plāna paraugs

Bērna vārds:	Dzimšanas datums:
Adrese:	Telefona numurs:
Garīgās veselības apraksts vai uzvedības traucējumu diagnoze:	Medikamenti, kurus šobrīd lieto, un deva: Kādi medikamenti palīdz krīzes situācijā:
Citas medicīniskas problēmas:	Alerģijas:

Sadarbība ar dēlu vai meitu:

Ņemot vērā mana bērna diagnozi, viņš var uzvesties un reaģēt atšķirīgi. Lūgums ņemt vērā ieteikumus, veidojot sadarbību ar manu bērnu!

Lūdzu izvairieties teikt vai veikt šādas darbības:

·
Darbības, kuras palīdz nomierināt manu bērnu:

·
Darbības un lietas, kuras uztrauc manu bērnu:

·
Tipiska uzvedības izpausmes, kad manam bērnam ir krīzes situācija:

·
Citas lietas, kuras var sagaidīt no mana bērna, kad viņš ir krīzes situācijā:

Valsts izglītības
satura centrs

Krīzes situācijas plāna paraugs

Izglītojamā uzvedība	Vecāku ieteiktās darbības
<u>Prevencija</u> Agrīnas uzvedības izpausmes, kad izglītojamajam palielinās uzbudinājums/trauksme:	Darbības, kuras var veikt, lai mazinātu uzbudinājumu/trauksmi: <ul style="list-style-type: none">···
Brīdinājuma pazīmes:	Apsveriet, vai ir pareizi lietoti medikamenti, vai ir nepieciešams tos lietot tagad: Medikaments: _____

Saasinājums:

Pazīmes, kuras liecina par to, ka ir sākusies krīzes situācija:

Runāt mierīgi un skaidri!

Izmantot nomierinošas stratēģijas!

Apsveriet iespēju runāt ar bērna terapeitu vai krīzes atbalsta komandu:

- Atbalsta komandas pārstāvis (kontakinformācija)
- Ja nepieciešams tuvākais krīzes centrs (norādiet kontakinformāciju)
- Nodrošiniet drošību!

Drošības plāns:

Valsts izglītības
satura centrs

Krīzes situācijas plāns

Krīzes situācija -

situācija, kurā nepieciešams nodrošināt bērna, citu drošību, vai materiālo vērtību drošību.

Brīdinājuma pazīmes:

- izglītojamais nodara kaitējumu sev vai citiem

Turpini nodrošināt drošības pasākumus!

Zvani 112!

Pirmās palīdzības aptieciņa atrodas:

Ja nepieciešams, nogādā uz tuvāko pirmās palīdzības sniegšanas iestādi!

Tuvākā uzņemšanas nodaļa:

Krīzes kontaktpersonas

Kontaktpersonas vārds, uzvārds	Attiecības/Piederība	Kontakta informācija

Pakalpojuma sniedzēju kontakti

Vārds,uzvārds	Speciālists	Kontaktinformācija

VISC izstrādātie metodiskie materiāli

Speciālā izglītība: Metodiskie materiāli

<https://www.visc.gov.lv>

Metodiskie materiāli

▶ Atskaņot tekstu

Publicēts: 25.06.2020.

VISC izstrādātie metodiskie materiāli

[Skatīt vairāk →](#)

Starptautiskā pieredze

[Skatīt vairāk →](#)

Sadarbības partneru izstrādātie metodiskie materiāli

[Skatīt vairāk →](#)

ESF projekta "Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem atbalsta sistēmas izveide" sagatavotie metodiskie materiāli

Lūdzam ņemt vērā, ka šie materiāli izveidoti 2011.- 2013.gadā, līdz ar to tajos minētā informācija par normatīvo regulējumu, kā arī atsevišķi citi jautājumi neatbilst šobrīd spēkā esošajiem tiesību aktiem.

[Skatīt vairāk →](#)

Valsts izglītības
satura centrs

Paldies!

Ilze Ābelniece
2023.gada 13.aprīlis